

Konstnärernas Riksorganisation.

Konstnärernas Riksorganisation
Hornsgatan 103, 9 tr, 117 28 Stockholm

Till: Region Blekinge
E-post: kulturochbildning@regionblekinge.se
Diarienumr: 2024/02184
Datum: 2025-04-01

Kontaktperson: Jon Brunberg
Telefon: 070-275 59 29
E-post: jon.brunberg@kro.se

Konstnärernas Riksorganisations yttrande över Regional kulturplan för Blekinge 2026–2029

Konstnärernas Riksorganisation företräder 3 500 professionella bildkonstnärer, konsthantverkare och formgivare i Sverige. Vi arbetar för konstnärlig frihet och goda villkor för bild- och formkonstnärer.

Professionell bild- och formkonst i kultursamverkansmodellen

Regionernas fördelning av statsbidraget för regional kultur ska främja en god tillgång för länets invånare till sju kulturområden. Ett av dessa områden är ”Professionell bild- och formverksamhet” som kom med som ett eget område i modellen 2018.

Kulturrådets rapport *På flera ben*, som är en tematisk undersökning av det professionella bild- och formområdet inom kultursamverkansmodellen från 2025, visar att 2,5 procent av statliga, regionala och kommunala medel som fördelas via kultursamverkansmodellen går till verksamheter inom Kulturrådets kategori professionell bild- och formkonst samt vissa konsthallar. Även om siffran inte inkluderar bild- och form inom läns museernas verksamheter eller verksamheter som kategoriseras som konst- och kulturområdesövergripande så är det tydligt att medlen till de olika konstområdena måste fördelas jämnare.¹

Bild- och formkonstnärernas ekonomiska och sociala villkor

Konst och kultur utgör en grundläggande samhällsfunktion och en demokratisk rättighet. För att fler ska kunna utöva, möta och interagera med konst krävs att konstnärerna kan verka under rimliga arbetsvillkor. En stor utmaning är bild- och formkonstnärernas låga inkomster. Vår rapport *Utsikt från ateljéerna – Rapport 1: bild- och formkonstnärernas inkomster och verksamheter* visar att medianen av bild- och formkonstnärernas sammanräknade förvärvsinkomst är 15 036 kr i månaden. Det är mindre än hälften av medianlönen i Sverige som år 2023 var 35 600 kr i månaden.²

De allra flesta bild- och formkonstnärer driver sina verksamheter i företagsform. Det finns vare sig anställningar eller kollektivavtal för denna yrkesgrupp. Det är av yttersta vikt att regionen agerar förebildligt och följer de avtal och arvodesrekommendationer som gäller i branschen och säkerställer att bild- och formkonstnärer får skäliga ersättningar när de tar uppdrag med till exempel utställningar, gestaltungsuppdrag, föreläsningar eller pedagogiskt arbete för arrangörer med ett regionalt uppdrag.

¹ Kulturrådet, *På flera ben – en tematisk undersökning av det professionella bild- och formområdet inom kultursamverkansmodellen*, 2025.

² Konstnärernas Riksorganisation, *Utsikt från ateljéerna – Rapport 1: bild- och formkonstnärernas inkomster och verksamheter* (2025).

Därför är det utmärkt att regionen i kulturplanen skriver att en av uppgifterna för den regionala kulturpolitiken tillsammans med staten och kommunerna är att stärka professionella kulturskapares villkor (sid 23) och att kulturplanen även pekar på de låga inkomsterna för bild- och formkonstnärer.

Skäliga ersättningar och MU-avtalet

Det är mycket bra att regionen i kulturplanen tar upp upphovsrätten som central för att professionella kulturskapare ska få en skälig ersättning för det arbete som utförs (sid 24). Tyvärr nämns inte i kulturplanen vikten av att tillämpa de avtal och arvodesrekommendationer som är praxis i branschen när konstnärer anlitas av regionen eller av verksamheter som får stöd av regionen.

För bild- och formkonstnärer är det så kallade MU-avtalet, avtalet för medverkans- och utställningsersättning, särskilt viktigt. Avtalet reglerar ersättningar till konstnärer och andra upphovspersoner vid utställningsuppdrag. Det har slutits mellan Konstnärernas Riksorganisation och andra bildskaparorganisationer och svenska staten. MU-avtalet är bindande för statliga arrangörer men den reviderade versionen, som trädde i kraft den 1 januari 2024, tydliggör att avtalet avser att etablera en god branschpraxis också för andra arrangörer än statliga.

Tyvärr får konstnärer som ställer ut i kommunal eller regional regi alltför ofta oskäliga ersättningar eller inga ersättningar alls. Det är oerhört viktigt att det offentliga agerar förebildligt när det gäller arvoderingar och vi vill att stat, regioner och kommuner tydligt deklarerar att man skall sluta avtal enligt branschpraxis och de standardavtal som finns inom kultursektorn och agerar förebildligt när det gäller arvodering. Därför är det av största vikt att det skrivs in i strategiskt viktiga dokument, som kulturplanen, att MU-avtalet skall följas och att regionen budgeterar så att avtalet kan följas. Vi tycker det är utmärkt att MU-avtalet nämns på sidan 24, även om vi gärna hade sett formuleringar som tydligt uttryckte att regionen *skall* använda sig av avtalet när man anlitar konstnärer för utställningsuppdrag.

Ett sätt att säkerställa att konstnärer får skäligt betalt är att göra som Göteborgs stad som har antagit en riktlinje för arvodering när konstnärer anlitas av kommunen i kulturnämndens verksamheter som styr det gemensamma arbetet i förvaltningen – med ambitionen att alltid arvoda konstnärer fullt ut för det arbete de lägger ned vid utställningar i stadens regi.³

Vi vill också framhålla Västra Götalandsregionen som en förebild eftersom de i budgeten för 2025 skjutit till 5 miljoner kronor för att finansiera MU-avtalet hos utställningsarrangörer i Västra Götaland med regionalt uppdrag.⁴

Vi föreslår att Region Blekinge:

- i kulturplanen framhåller vikten av att tillämpa de avtal och arvodesrekommendationer som är praxis i branschen när konstnärer anlitas av regionen eller av verksamheter som får stöd av regionen.

³ Göteborgs stad, *Riktlinje för arvodering vid engagemang av konstnärer och utövare i nämndens verksamheter*, antagen i Kulturnämnden 2020-02-06 §15 dnr 0741/18; Konstnärernas Riksorganisation, *Riktlinjer och nyckeltal*, <<https://kro.se/rapporter/riktlinjer-och-nyckeltal-mu-avtalet/>>.

⁴ Konstnärernas Riksorganisation, *5 miljoner mer till MU i Västra Götaland!*, 2024-05-31, <<https://kro.se/nyheter/5-miljoner-mer-till-mu-i-vastra-gotaland/>>.

- säkerställer att MU-avtalet tillämpas vid utställningar av bild- och formkonst i länet av utställningsarrangörer med regionalt uppdrag eller stöd från regionen och att dessa ges ekonomiska förutsättningar att kunna ge skäliga ersättningar vid utställningar och andra uppdrag.
- tar fram en riktlinje för arvodering av konstnärer och utövare i regionens verksamheter som säkerställer skäliga ersättningar vid uppdrag med ett nyckeltal som visar hur mycket i budgeten som behöver skjutas till för att nå full kostnadstäckning för skäliga ersättningar.

Professionell bild- och formkonst

Kulturplanen beskriver på ett bra sätt utvecklingen för bild- och formkonsten i regionen under rubriken ”Konst” på sidorna 36–37 och lyfter särskilt det regionala resurscentret ”Konst i Blekinge” som etablerats i Ronneby i samverkan mellan regionen och Ronneby kommun. Vi tycker arbetet med resurscentret är föredömligt och det är utmärkt att man avser att fördjupa samarbetet och vidareutveckla verksamheten. Vi ser också att Blekinges arbete i Regionsamverkan Sydsverige Bild och form kan innebära bra möjligheter att stärka bild- och formområdet i regionen.

Utveckling av bild- och formområdet

Det är utmärkt att regionen på sidan 37 tydligt skriver att ”Länets konstnärer ska synliggöras, konstnärsdrivna initiativ uppmuntras samt verkstäder och produktionsplatser utvecklas. Konstnärer i länet behöver ökad tillgång till ändamålsenliga lokaler att verka och visa sin konst i”. Med sina låga inkomster har konstnärer ofta svårt att hitta produktionslokaler till rätt hyresnivå. Flera kommuner i Sverige har därför infört ateljéstöd till individuella konstnärer eller subventionerat hyror till ateljéföreningar.

Vi föreslår att Region Blekinge:

- gör återkommande kartläggningar av behovet av infrastrukturella satsningar på ateljéer, kollektivverkstäder och andra konstnärliga produktionsplatser i länet och tar fram en strategi för att möta behovet.
- inför ett ateljéstöd till individuella konstnärer och ateljéföreningar.
- säkerställer att konstnärliga produktionsplatser som ateljéer, kollektivverkstäder och utställningsrum finns med i samhällsplaneringen och bebyggelseutvecklingen i hela regionen.

För bild- och formkonstnärer är det mycket viktigt att det finns gallerier, konsthallar och andra utställningsrum.

- Vi föreslår att regionen tar fram en strategi och handlingsplan för att öka antalet utställningsplatser i länet och förbättra möjligheterna för länets konstnärer att ställa ut.

Det är utmärkt att Region Blekinge också ska främja ”Arbetet med att stärka begreppen konstnärlig frihet, yttrandefrihet och armlängds avstånd inom konst-området”. Vi efterlyser konkreta exempel på hur man avser att genomföra detta.

Offentlig konst, enprocentsregeln och gestaltad livsmiljö

Det är utmärkt att Region Blekinge arbetar strategiskt med politikområdet gestaltad livsmiljö och att man tydligt inkluderar konsten som en del av detta område. Vi vill här påpeka att det är viktigt att bild- och formkonstnärernas kompetens tillvaratas i detta arbete.

Det är mycket bra att kulturplanen nämner den så kallade enprocentsregeln som är en princip för att finansiera offentlig konst där en fast andel av investeringsbudgeten i byggprojekt går till konstnärliga gestaltningar. Idag avsätter regionen 0,5 procent. Vi vill gärna se att andelen är minst en procent. Vi föreslår att Region Blekinge:

- arbetar för att minst en procent av investeringsbudgeten vid byggprojekt avsätts för konstnärliga gestaltningar.
- avsätter en del av de medel som genereras av enprocentsregeln till en pott för att finansiera offentlig konst i de delar av länet där det inte byggs lika mycket.

Sammanfattning av förslag

Här nedan sammanfattar vi några av våra synpunkter och förslag i punktform. Konstnärernas Riksorganisation föreslår att Region Blekinge:

- i kulturplanen framhåller vikten av att tillämpa de avtal och arvodesrekommendationer som är praxis i branschen när konstnärer anlitas av regionen eller av verksamheter som får stöd av regionen.
- säkerställer att MU-avtalet tillämpas vid utställningar av bild- och formkonst i länet av utställningsarrangörer med regionalt uppdrag eller stöd från regionen och att dessa ges ekonomiska förutsättningar att kunna ge skäliga ersättningar vid utställningar och andra uppdrag.
- tar fram en riktlinje för arvodering av konstnärer och utövare i regionens verksamheter som säkerställer skäliga ersättningar vid uppdrag med ett nyckeltal som visar hur mycket i budgeten som behöver skjutas till för att nå full kostnadstäckning för skäliga ersättningar.
- gör återkommande kartläggningar av behovet av infrastrukturella satsningar på ateljéer, kollektivverkstäder och andra konstnärliga produktionsplatser i länet och tar fram en strategi för att möta behovet.
- inför ett ateljéstöd till individuella konstnärer och ateljéföreningar.
- säkerställer att konstnärliga produktionsplatser som ateljéer, kollektivverkstäder och utställningsrum finns med i samhällsplaneringen och bebyggelseutvecklingen i hela regionen.
- tar fram en strategi och handlingsplan för att öka antalet utställningsplatser i länet och förbättra möjligheterna för länets konstnärer att ställa ut.
- arbetar för att minst en procent av investeringsbudgeten vid byggprojekt avsätts för konstnärliga gestaltningar.

- avsätter en del av de medel som genereras av enprocentsregeln till en pott för att finansiera offentlig konst i de delar av länet där det inte byggs lika mycket.

Sara Edström
Riksordförande för Konstnärernas Riksorganisation

Kontaktperson: Jon Brunberg
Telefon: 070-275 59 29
E-post: jon.brunberg@kro.se

Konstnärernas Riksorganisation
Hornsgatan 103, 9 tr
117 28 Stockholm

E-post: kro@kro.se Web: www.kro.se
Telefon, växel: 08-54 54 20 80